

Čtvrtek 7. července 2022

P9_TA(2022)0302

Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA o zrušení práv na umělé přerušení těhotenství ve Spojených státech a nutnost zaručit práva na umělé přerušení těhotenství a zdraví žen v EU**Usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. července 2022 o rozhodnutí Nejvyššího soudu USA o zrušení práv na umělé přerušení těhotenství ve Spojených státech a nutnosti zaručit práva na umělé přerušení těhotenství a zdraví žen v EU (2022/2742(RSP))**

(2023/C 47/22)

Evropský parlament,

- s ohledem na Evropskou úmluvu o lidských právech z roku 1950,
 - s ohledem na Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen z roku 1979,
 - s ohledem na Listinu základních práv Evropské unie (dále jen „Listina“) z roku 2000,
 - s ohledem na své usnesení ze dne 24. června 2021 o stavu sexuálního a reprodukčního zdraví a práv v EU v rámci zdraví žen ⁽¹⁾,
 - s ohledem na své usnesení ze dne 9. června 2022 nazvané „Ohrožení práva na umělé přerušení těhotenství na celosvětové úrovni: možné zrušení práva na umělé přerušení těhotenství Nejvyšším soudem v USA“ ⁽²⁾,
 - s ohledem na rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ze dne 24. června 2022, kterým bylo pěti hlasy pro a čtyřmi hlasy proti zrušeno rozhodnutí Roeová v. Wade, čímž bylo ukončeno federální ústavní právo na umělé přerušení těhotenství,
 - s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud USA vytvořil precedens v přelomovém případě Roeová v. Wade (1973), později potvrzený v případech Planned Parenthood v. Casey (1992) a Whole Woman's Health v. Hellerstedt (2016), který v USA zaručoval ústavní právo na legální umělé přerušení těhotenství před životaschopností plodu; vzhledem k tomu, že Nejvyšší soud dne 24. června 2022 pěti hlasy pro a čtyřmi hlasy proti rozhodl, že rozhodnutí ve věci Roeová v. Wade zruší, čímž ukončil federální ústavní právo na umělé přerušení těhotenství, umožnil státům, aby umělé přerušení těhotenství zakázaly kdykoli v průběhu těhotenství, a otevřel možnost úplného zákazu interrupcí;
- B. vzhledem k tomu, že po přijetí tohoto rozhodnutí Nejvyšším soudem již osm států umělé přerušení těhotenství zakázalo; vzhledem k tomu, že se očekává, že 26 států může nakonec přijmout zákony, které umělé přerušení těhotenství téměř úplně zakážou; vzhledem k tomu, že 13 států mělo připraveno tzv. „spouštěcí“ zákony („trigger laws“), které vstoupily v platnost okamžitě poté, co bylo rozhodnutí Roeová v. Wade zrušeno; vzhledem k tomu, že od té doby se ve Spojených státech i jinde ve světě konají ve stále hojnějším počtu demonstrace s cílem právo na umělé přerušení těhotenství bránit; vzhledem k tomu, že mezitím narůstá hnutí odporu proti rozhodnutí soudu, zejména v podobě „závazku několika států“ zveřejněného dne 24. června 2022 guvernéry Kalifornie, Oregonu a Washingtonu, podle kterého budou „hájit přístup k reprodukční zdravotní péči, včetně umělého přerušení těhotenství a antikoncepce,“ a zavazují se, že budou „chránit pacienty a lékaře před snahami jiných států o vývoz jejich zákazů umělého přerušení těhotenství do našich států“ ⁽³⁾;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 81, 18.2.2022, s. 43.⁽²⁾ Přijaté texty, P9_TA(2022)0243.⁽³⁾ <https://www.gov.ca.gov/2022/06/24/west-coast-states-launch-new-multi-state-commitment-to-reproductive-freedom-standing-united-on-protecting-abortion-access/>

Čtvrtek 7. července 2022

- C. vzhledem k tomu, že rozhodnutí Nejvyššího soudu bude mít dopad na životy žen a dívek v celých Spojených státech a jeho škodlivé důsledky pocítí nejvíce osoby, které se nacházejí v obtížné situaci; vzhledem k tomu, že negativně zasažena by mohla být i další práva v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví a práv; vzhledem k tomu, že omezení nebo zákaz práva na umělé přerušování těhotenství v USA, EU a celosvětově bude mít nepřiměřený dopad na chudé ženy, zejména na rasově diskriminované ženy, včetně černošek, hispánských žen a žen z řad původního obyvatelstva, jakož i na ženy z venkovských oblastí, osoby LGBTIQ, ženy se zdravotním postižením, mladistvé, migrantky, včetně nelegálních migrantek, a domácnosti matek samoživitelek; vzhledem k tomu, že veřejné služby v oblasti umělého přerušování těhotenství mohou zajistit všeobecný přístup k bezpečné a legální interrupci pro všechny ženy, včetně těch, které se nacházejí v tísnivé socioekonomické situaci;
- D. vzhledem k tomu, že sexuální a reprodukční zdraví a práva, včetně bezpečné a legální péče v oblasti umělého přerušování těhotenství, jsou základním právem; vzhledem k tomu, že kriminalizace, odkládání a odmítání přístupu k sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví a právům je formou násilí páchaného na ženách a dívkách; vzhledem k tomu, že tato omezení a zákazy nesnižují počet umělých přerušování těhotenství, ale pouze nutí jednotlivce cestovat na dlouhé vzdálenosti nebo se uchýlovat k nebezpečným interrupcím, což je rovněž vystavuje trestnímu vyšetřování a stíhání, a postihují ty osoby, jimž nejvíce chybí zdroje a informace; vzhledem k tomu, že k úmrtím v důsledku nebezpečných potratů dochází téměř bez výjimky v zemích, kde jsou potraty přísně omezeny; vzhledem k tomu, že podle odhadů se počet ročních úmrtí matek v USA v důsledku nebezpečných potratů zvýší do druhého roku po vstupu zákazu v platnost o 21 %⁽⁴⁾; vzhledem k tomu, že těmto úmrtím lze zcela zamezit; vzhledem k tomu, že zákaz interrupcí povede rovněž k nárůstu počtu úmrtí souvisejících s nuceným těhotenstvím;
- E. vzhledem k tomu, že těhotenství a porodní komplikace jsou celosvětově nejčastější příčinou úmrtí dospívajících dívek ve věku od 15 do 19 let; vzhledem k tomu, že u dospívajících matek je výrazně vyšší pravděpodobnost, že přeruší studium a budou čelit nezaměstnanosti, což zhoršuje bludný kruh chudoby;
- F. vzhledem k tomu, že v souvislosti se zrušením rozhodnutí Roeová v. Wade rostou obavy o ochranu údajů; vzhledem k tomu, že prostřednictvím aplikací pro zaznamenávání menstruačních cyklů nebo geolokačních nástrojů a vyhledávačů lze shromažďovat údaje o lidech, kteří se obrátili na potratovou kliniku, zakoupili si potratovou pilulku nebo hledali informace; vzhledem k tomu, že na osoby provádějící tyto činnosti může být upozorněno nebo mohou být shromážděné informace použity proti nim; vzhledem k tomu, že ve státech, které umělé přerušování těhotenství zakázaly nebo tak hodlají učinit, mohou být digitální data o osobách, jež o interrupci usilují nebo ji provádějí či umožňují, využity justičními orgány;
- G. vzhledem k tomu, že navzdory obecnému pokroku, jehož bylo v oblasti ochrany sexuálního a reprodukčního zdraví a práv dosaženo na celém světě včetně Evropy, jsou snahy o návrat k omezení práva na přístup k bezpečnému a legálnímu umělému přerušování těhotenství velmi znepokojivé; vzhledem k tomu, že zrušení rozhodnutí Roeová v. Wade by mohlo povzbudit protipotratové hnutí v Evropské unii; vzhledem k tomu, že Polsko je jediným členským státem EU, který ze svých zákonů odstranil důvod pro umělé přerušování těhotenství, když nelegitimní ústavní soud dne 22. října 2020 rozhodl o zrušení dlouhodobě platných práv polských žen, a *de facto* tak zavedl úplný zákaz interrupcí; vzhledem k tomu, že umělé přerušování těhotenství je zakázáno na Maltě; vzhledem k tomu, že farmakologické ukončení těhotenství v raném stadiu není legální na Slovensku a v Maďarsku není dostupné; vzhledem k tomu, že přístup k umělému přerušování těhotenství je omezován také v Itálii⁽⁵⁾; vzhledem k tomu, že přístup k péči v oblasti umělého přerušování těhotenství je odpírán i v jiných členských státech EU, v nedávné době například v Chorvatsku⁽⁶⁾; vzhledem k tomu, že je nezbytně nutné, aby EU a její členské státy hájily sexuální a reprodukční zdraví a práva a aby zdůrazňovaly, že práva žen jsou nezadatelná a že je nelze zrušit ani oslabit; vzhledem k tomu, že je zásadní, aby EU a její členské státy nadále dosahovaly pokroku při zajišťování přístupu k bezpečné, legální a včasné péči v oblasti umělého přerušování těhotenství v souladu s doporučeními a poznatky Světové zdravotnické organizace;

⁽⁴⁾ <https://ncpolicywatch.com/2022/05/05/study-shows-an-abortion-ban-may-lead-to-a-21-increase-in-pregnancy-related-deaths/>

⁽⁵⁾ https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680687bdc; [http://www.refreg.ep.parl.union.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/608853/IPOL_BRI\(2018\)608853_EN.pdf](http://www.refreg.ep.parl.union.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/608853/IPOL_BRI(2018)608853_EN.pdf)

⁽⁶⁾ <https://www.roda.hr/en/news/support-for-accessible-safe-and-legal-termination-of-pregnancy-in-croatia.html>

Čtvrtek 7. července 2022

- H. vzhledem k tomu, že ženy v Evropě stále čelí překážkám, které jim brání v požívání jejich práv a svobod, a to kvůli právním omezením, která zanedbávají práva žen a zbytečně ohrožují jejich životy; vzhledem k tomu, že nedávno bylo na Maltě odepřeno umělé přerušování těhotenství americké turistce Andree Prudenteové, a to navzdory tomu, že její život byl v ohrožení; vzhledem k tomu, že obrádkyně lidských práv žen Justyna Wydrzyńska byla podle polského extrémně přísného protipotratového zákona obviněna za to, že jiné ženě poskytla potratové pilulky;
- I. vzhledem k tomu, že Listina zakotvuje základní práva a svobody lidí žijících v EU; vzhledem k tomu, že ochrana bezpečného a legálního umělého přerušování těhotenství má přímý dopad na účinný výkon práv, která uznává Listina, jako je lidská důstojnost, osobní nezávislost, rovnost a tělesná integrita;
- J. vzhledem k tomu, že dne 9. června 2022 přijal Parlament důrazné usnesení nazvané „Ohrožení práva na umělé přerušování těhotenství na celosvětové úrovni: možné zrušení práva na umělé přerušování těhotenství Nejvyšším soudem v USA“; vzhledem k tomu, že doporučení obsažená v tomto usnesení jsou i nadále relevantní a měla by být uplatňována⁽⁷⁾;
1. znovu důrazně odsuzuje oslabování práv žen a jejich sexuálního a reprodukčního zdraví a práv, k němuž dochází na celém světě, včetně USA a některých členských států EU; připomíná, že sexuální a reprodukční zdraví a práva jsou základními lidskými právy, která by měla být chráněna a posilována a která nemohou být žádným způsobem oslabována či komukoli odírána; vyzývá vlády států, které přijaly zákony a další opatření týkající se zákazů a omezení umělého přerušování těhotenství, aby je zrušily a aby zajistily plný soulad svých právních předpisů s mezinárodně chráněnými lidskými právy žen a mezinárodními normami v oblasti lidských práv;
2. navrhuje, aby bylo právo na umělé přerušování těhotenství zařazeno mezi práva uznávaná Listinou; domnívá se, že by měl být Radě předložen návrh na změnu Listiny základních práv s tímto zněním:

Článek 7a (nový)

„Článek 7a

Právo na umělé přerušování těhotenství

Každý má právo na bezpečné a legální umělé přerušování těhotenství.“;

3. znovu v této souvislosti připomíná své usnesení ze dne 9. června 2022 o výzvě ke svolání konventu k revizi Smluv; očekává, že se za tímto účelem sejde Evropská rada; navrhuje, aby právo na bezpečné a legální umělé přerušování těhotenství bylo do Listiny zahrnuto v rámci tohoto procesu; žádá, aby byl Evropský parlament zapojen do všech jeho fází;
4. projevuje hlubokou solidaritu se ženami a dívkami v USA a se všemi, kteří se za těchto náročných okolností podílejí na poskytování a prosazování práva na legální a bezpečnou interrupci a přístup k ní, a vyjadřuje jim svou podporu; žádá Kongres USA, aby přijal zákon, který by umělé přerušování těhotenství chránil na federální úrovni;
5. je hluboce znepokojen skutečností, že zákazy a jiná omezení umělého přerušování těhotenství neúměrně postihují chudé ženy, zejména rasově vyloučené ženy, včetně černošek, hispánských žen a žen z řad původního obyvatelstva, a ženy z venkovských oblastí, LGBTIQ osoby, ženy se zdravotním postižením, mladistvé, migrantky, včetně nelegálních migrantek, a domácnosti matek samoživitelek; zdůrazňuje, že ženy, které si kvůli finančním nebo logistickým překážkám nemohou dovolit cestovat na kliniky reprodukčního zdraví v sousedních státech nebo zemích, jsou vystaveny většímu riziku, že podstoupí nebezpečné a život ohrožující zákroky a že budou nuceny donosit plod proti své vůli, což představuje porušení lidských práv a formu genderového násilí⁽⁸⁾;

⁽⁷⁾ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0243_CS.html⁽⁸⁾ https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Women/WRGS/SexualHealth/INFO_Abortion_WEB.pdf

Čtvrtek 7. července 2022

6. vyzývá vládu USA, aby zajistila ochranu osobních údajů pro všechny, zejména pro ty, kteří chtějí podstoupit, poskytují a usnadňují umělé přerušování těhotenství, a to tím, že umožní soukromý a zabezpečený přístup, přestanou sledovat chování občanů, posílí politiku v oblasti mazání údajů, budou šifrovat data při přenosu, umožní automatické šifrování zpráv mezi koncovými body, zabrání sledování polohy a zajistí, aby uživatelé byli informováni o tom, že je o jejich údaje žádáno⁽⁹⁾;

7. poukazuje na nedostatečný přístup k antikoncepci a na nenaplněné potřeby⁽¹⁰⁾; zdůrazňuje, že prioritou by měl být boj proti sexuálnímu násilí a komplexní, věkově přiměřená a na vědeckých poznatcích založená sexuální a vztahová výchova pro všechny, široká škála kvalitních, dostupných, bezpečných, cenově dostupných a v příslušných případech bezplatných antikoncepčních metod a pomůcek, poradenství v oblasti plánování rodiny a zdravotnické služby; uznává úlohu, kterou hrají nevládní organizace jako poskytovatelé služeb a obhájci sexuálního a reprodukčního zdraví a práv, a vybízí je, aby ve své práci pokračovaly;

8. vyzývá Komisi a členské státy, aby intenzivněji politicky podporovaly obránce lidských práv a poskytovatele zdravotní péče, kteří usilují o zlepšení sexuálního a reprodukčního zdraví a práv, a aby podporovaly také organizace občanské společnosti a místní organizace hájící práva žen a sexuální a reprodukční zdraví a práva, neboť tyto organizace jsou klíčovými aktéry v genderově spravedlivých společnostech a nejdůležitějšími poskytovateli služeb a informací v oblasti sexuálního a reprodukčního zdraví a práv, zejména pak ty, které v Evropě pracují ve ztížených podmínkách; vyzývá Komisi, aby tyto obránce chránila a podporovala před případným pronásledováním;

9. je znepokojen možným prudkým nárůstem toku peněžních prostředků na podporu skupin, které se staví proti rovnosti žen a mužů a proti interrupcím, a to ve světě i v Evropě;

10. vyzývá EU a její členské státy, aby umělé přerušování těhotenství právně uznaly a aby hájily dodržování práva na bezpečnou a legální interrupci a dalších aspektů sexuálního a reprodukčního zdraví a práv; dále vyzývá EU, aby se o toto právo zasazovala a usilovala o to, aby bylo jednou ze zásadních priorit při jednáních v rámci mezinárodních institucí a dalších mnohostranných fór, jako je Rada Evropy, a aby prosazovala jeho začlenění do Všeobecné deklarace lidských práv;

11. odsuzuje skutečnost, že mnoho žen v EU stále nemá přístup ke službám umělého přerušování těhotenství, neboť v některých členských státech stále existují právní, finanční, sociální či praktická omezení;

12. vyzývá členské státy, aby umělé přerušování těhotenství dekriminalizovaly a aby odstranily překážky bránící bezpečnému a legálnímu umělému přerušování těhotenství a přístupu k sexuálnímu a reprodukčnímu zdraví a právům a aby proti těmto překážkám bojovaly; vyzývá členské státy, aby zaručily přístup k bezpečným, legálním a bezplatným službám souvisejícím s umělým přerušováním těhotenství, k prenatalní a mateřské zdravotní péči a potřebám, dobrovolnému plánování rodičovství, antikoncepci, službám pro mladé lidi a k prevenci, léčbě, péči a podpoře v souvislosti s HIV, a to bez jakékoli diskriminace;

13. doporučuje, aby byla co nejdříve vyslána delegace do USA, která zhodnotí dopad rozhodnutí Nejvyššího soudu a podpoří nevládní organizace hájící práva žen a také hnutí podporující právo na interrupci v této zemi; požaduje, aby delegace Evropského parlamentu, které nyní vycestují do Washingtonu, soustavně upozorňovaly na problematiku práva na umělé přerušování těhotenství a setkaly se s organizacemi hájícími práva žen;

14. vyzývá Evropskou službu pro vnější činnost, delegaci EU v USA, Komisi a všechny členské státy EU, aby využily všech nástrojů, které mají k dispozici, a intenzivněji bojovaly proti oslabování práv žen a jejich sexuálního a reprodukčního zdraví a práv, např. tím, že budou po celém světě kompenzovat případné snížení financování sexuálního a reprodukčního zdraví a práv ze strany USA a že budou v rámci svých vnějších vztahů důrazně prosazovat všeobecný přístup k bezpečné a legální interrupci a dalším aspektům sexuálního a reprodukčního zdraví a práv a učiní z něj prioritou;

⁽⁹⁾ <https://www.eff.org/deeplinks/2022/06/effs-statement-dobbs-abortion-ruling>

⁽¹⁰⁾ Zpráva UNFPA o stavu světové populace, „Seeing the Unseen: The case for action in the neglected crisis of unintended pregnancy“ (Vidět neviditelné: Potřeba opatření v opomíjené krizi neplánovaného těhotenství), 30. března 2022.

Čtvrtek 7. července 2022

15. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Evropské komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, zvláštnímu zástupci EU pro lidská práva, prezidentovi Spojených států amerických a jeho vládě, Kongresu USA a Nejvyššímu soudu USA.
